

Nr 300.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 14 oktober 1939 (nr 727) om förbud mot arbetstagares avskedande med anledning av värnpliktstjänstgöring m. m.; given Stockholms slott den 31 maj 1940.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 14 oktober 1939 (nr 727) om förbud mot arbetstagares avskedande med anledning av värnpliktstjänstgöring m. m.

GUSTAF.

K. G. Westman.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 14 oktober 1939 (nr 727) om förbud mot arbetstagares avskedande med anledning av värnplikts-tjänstgöring m. m.

Härigenom förordnas, att 1 § lagen den 14 oktober 1939 om förbud mot arbetstagares avskedande med anledning av värnpliktstjänstgöring m. m. skall erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Ej må någon på grund av tjänstgöring, som åligger honom enligt värnpliktslagen eller som han eljest jämlikt stadgande i lag är skyldig att utföra åt det allmänna, skiljas från anställning som han innehar. Ej heller må den som hör till krigsmaktens reservpersonal eller antagits såsom frivillig vid krigsmakten skiljas från anställning med anledning av tjänstgöring som det på sådan grund åligger honom att fullgöra.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 17 maj 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Efter gemensam beredning med cheferna för försvars- och socialdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Westman, fråga om *ändring i lagen om förbud mot arbetstagares avskedande med anledning av värnpliktstjänstgöring m. m.*

Föredraganden anför:

Enligt lagen den 14 oktober 1939 (nr 727) om förbud mot arbetstagares avskedande med anledning av värnpliktstjänstgöring m. m. må ej någon skiljas från anställning, som han innehar, på grund av tjänstgöring som åligger honom enligt värnpliktslagen eller som han eljest jämlikt stadgande i lag är skyldig att utföra åt det allmänna. Vidare stadgas bland annat, att arbetstagaren ej heller är pliktig att med anledning av tjänstgöringen vidkännas minskning i de med anställningen förenade förmånerna i vidare mån än som följer av uppehållet i arbetet.

I skrivelse till Konungen den 24 januari 1940 ha *svenska arméns reservofficersförbund, svenska flottans reservofficersförbund, svenska reservunderofficersförbundet, kustartilleriets reservofficersförbund* och *landstormsofficerssällskapens i Sverige riksförbund* hemställt, att sådana bestämmelser måtte införas att förbud mot arbetstagares avskedande på grund av inkallelse till obligatorisk militärtjänstgöring måtte utsträckas att gälla även krigsmaktens reservpersonal.

I skrivelsen anföres bland annat:

Vårt lands nu gällande försvarsorganisation, som är uppbyggd på allmän värnplikt, förutsätter en befälskader, vilken till betydande del skall bestå av reservpersonal i olika grader. Denna personal, som efter frivilligt åtagande vunnit anställning i krigsmaktens reserver, såsom officerare i väg- och vattenbyggnadskåren eller såsom landstormsofficerare, är underkastad en fastställd utbildnings- och tjänstgöringstid, som, åtminstone vad de förstnämnda kategorierna beträffar, vida överstiger de värnpliktigas. Enligt gällande författningar äro därjämte beställningshavare i reserven och å reservstat samt officer i väg- och vattenbyggnadskåren skyldiga att bland annat tjänstgöra

icke blott i krig utan även då värnpliktiga eljest inkallas för rikets försvar eller säkerhet ävensom vid sådan övning, som till utrönande av respektive försvarsgrenars krigsberedskap kan bliva anbefalld. Landstormsofficer är skyldig att tjänstgöra vid landstormen i krig och då värnpliktiga eljest inkallas för rikets försvar eller säkerhet ävensom vid sådan övning, som till utrönande av landstormens krigsberedskap eller för utbildning utom vanlig ordning av landstormen kan bliva särskilt anbefalld.

I enlighet med dessa bestämmelser har reservpersonalen i stor utsträckning tagits i anspråk för tjänstgöring alltsedan utbrottet av det pågående stormaktskriget, och efter allt att döma torde ifrågavarande personal även under den kommande tiden bliva anlita för militärtjänstgöring i väsentligt större omfattning än under normala förhållanden. Det ligger i sakens natur, att denna extra tjänstgöring kan medföra vanskligheter med avseende å reservpersonalens möjligheter att bibehålla sitt civila arbete, och detta gäller icke minst dem, som innehava anställning i kommunal eller enskild tjänst. Skulle militärtjänstgöringen leda därhän, att den civila anställningen ginge förlorad, kunde detta givetvis medföra katastrofala följder för vederbörande.

I skrivelsen framhålles vidare, att den risk, som reservpersonalen löper att förlora civil anställning, äventyrar rekryteringen av personalen.

Över denna framställning ha avgivits yttranden av svenska arbetsgivareföreningen, landsorganisationen i Sverige, De anställdas centralorganisation och Köpmännens garantiförening.

I yttrandena har framställningen tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

Med anledning av hemvärnskommitténs den 7 mars 1940 avlämnade förslag om inrättande av hemvärn har *landsorganisationen* förordat, att vid den ifrågasatta lagändringen jämväl tjänstgöring i hemvärdet beaktas. Landsorganisationen har i detta hänseende anfört, att då hemvärnstjänsten grundade sig på frivilligt tjänsteåtagande, ehuru sådant åtagande komme att grunda obligatorisk tjänstgöringsskyldighet, syntes det tveksamt, huruvida hemvärnsmans tjänstgöring såsom sådan vore hänförlig under 1939 års lag. Att hemvärnsman icke skulle kunna avskedas på grund av honom i denna egenskap åliggande tjänstgöring syntes emellertid uppenbart.

Departements-
chefen.

Genom 1939 års lag vidtogs en mycket betydande utvidgning av arbetstagens skydd mot avskedande i anledning av värnpliktstjänstgöring m. m. Det i lagen stadgade förbudet mot avskedande med anledning av tjänstgöring åt det allmänna gäller all sådan tjänstgöring som åligger någon på grund av stadgande i lag. Däremot är det icke tillämpligt, om tjänstgöringsskyldigheten grundas på avtal.

Förslaget om en ändring av lagen till förmån för krigsmaktens reservpersonal innebär, att lagen i fråga om sådan personal skulle utsträckas att gälla förbud mot avskedande även då tjänstgöringsskyldigheten grundas på frivilligt åtagande. Till stöd för detta förslag har anförts, utom billighets-skäl, att ett dylikt lagstadgat skydd för reservpersonalen skulle vara av betydelse för rekryteringen av denna. Häremot kan väl erinras, att ett förbud mot avskedande möjligen kan föranleda viss obenägenhet hos arbetsgivare att anställa dem som höra till sagda personal. Då emellertid inom

dennas egna sammanslutningar synes råda den uppfattningen, att möjligheten av en dylik utveckling mer än uppväges av fördelen av ökad trygghet i den civila anställningen, lärer invändningen icke böra tillmätas avgörande betydelse.

Om en lagändring i nämnda riktning vidtages torde, såsom landsorganisationen uttalat, därunder böra inbegripas även förbud mot avskedande i anledning av tjänstgöring i hemvärdet. Denna tjänstgöring synes i det avseende som nu är i fråga vara att fullt likställas med tjänstgöring som åligger krigsmaktens reservpersonal. Med den som ingått i hemvärdet synes böra likställas andra frivilliga vid krigsmakten.

I enlighet med vad sålunda anförts har inom justitiedepartementet upprättats förslag till *lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 14 oktober 1939 (nr 727) om förbud mot arbetstagares avskedande med anledning av värnpliktstjänstgöring m. m.*

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över förslaget, av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen angivna ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Tage Evers.

---

¹ Denna bilaga, som är lika lydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 27 maj 1940.

N ä r v a r a n d e:

justitieråden EKLUND,
LAWSKI,
VON STEYERN,
regeringsrådet HJÄRNE.

Enligt lagrådet den 25 maj 1940 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 17 maj 1940, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 14 oktober 1939 (nr 727) om förbud mot arbetstagares avskedande med anledning av värnpliktstjänstgöring m. m.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet hovrättsrådet Gösta Walin.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:
G. Lindencrona.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 31 maj 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Efter gemensam beredning med cheferna för försvars- och socialdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Westman, lagrådets den 27 maj 1940 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 17 maj 1940 remitterade förslaget till *lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 14 oktober 1939 (nr 727) om förbud mot arbetstagares avskedande med anledning av värnpliktstjänstgöring m. m.*; därvid föredraganden hemställer, att förslaget, som av lagrådet lämnats utan erinran, måtte jämlikt § 87 regeeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Sigrid Linders.
